

“Bu nə plovdur, heç yağı da yoxdur”

Sözləri el arasında aforizmə çevrilən “Görüş” filminin ekranlara çıxmasının 60 illiyi tamam olur

Hər bir kəs ömrü boyu hər gün, hər saat gözlənilməz hadisələrlə qarşılaşır. Bunların arasında qan qaraldanı da olur, ürək açanı da. Azərbaycanın Xalq artisti, kinorejissor Tofiq Tağızadə ötən illər ərzində o qədər belə hadisələrlə qarşılaşmışdı ki... Özünün dediyinə görə, həyatında xoşbəxt günlər o qədər də çox olmayıb. Amma o, özünü xoşbəxt hesab edirdi. Çünki xoşbəxtliyini sevdiyi, həyatını həsr etdiyi sənətdə - kinematografda tapmışdı.

Tofiq Tağızadə Moskvada Ümumittifaq Dövlət Kinematografiya İnstitutunu bitirdikdən sonra onu təyinatla “Mosfilm” kinostudiyasına işləməyə göndərirlər. Lakin o, burada çox ləngimir. Günün birində rejissor Lətif Səfərov “Bəxtiyar” musiqili komediyasını çəkməyə hazırlaşarkən T. Tağızadəni onunla birgə işləməyə dəvət edir. Gənc rejissor Bakı kinostudiyasına gəlir və studiyanın ssenari portfelində Ə. Qulubəyov və N. Pozinanın birgə yazdıqları “Görüş” ədəbi ssenarisini görüb onu çəkir.

Azərbaycan və Özbəkistan pambıqçılarının ənənəvi dostluğundan bəhs edən bu filmin ideyasını belə bir fikir təşkil edir: əmək insanı ucaldır, onu ətrafdakıların gözündə yüksəldir və xoşbəxtlik gətirir.

“Görüş” filmi o dövrün sovet kinematografiyası ənənələri əsasında köhnə sxem üzrə çəkilmiş, ayrı-ayrı səhnələr uğurlu olsa da, ümumən götürdükdə zəif alınmışdır. Bunun da əsas səbəbi müəlliflərin kolxoz mövzusunda olan ssenaridəki süjet xəttini və obrazları standartdan çıxara bilməmələri idi. Buna baxmayaraq, rejissorun ilk işi kimi kinokomediya janrına müraciət etməsi onun bu sahədə işləmək bacarığını üzə çıxartdı.

...Azərbaycanlı pambıqçı, manqa başçısı Bilqeyis artıq üç ildir ki, yarışdığı özbək qızı Laləni çalışdığı doğma kolxozda qarşılayır. Özbəkistan pambıqçılarının nümayəndə heyəti ilə birgə pambıq sahələrini gəzən Lalə kiminsə oxuduğu mahnıya valeh olur. Bu, Bilqeyisin tənbel və avara qardaşı Kamil idi. Onlar tanış olarkən Lalə araxçısını Kamilə bağışlayır.

Hər iki gənc arasında yaranmış ülvə hisslər-ilk məhəbbət onların rahatlığını əlindən alır. Kamil Laləyə ürəkdan vurulduğundan gecəni gündüzə qataraq, gündə 300 kq pambıq təhvil verir. Ancaq sonradan məlum olur ki, rekord məhsul toplamaqda özü kimi yelbeyin dostları gecələr yatmayıb ona kömək edirmişlər.

Kamil Laləyə məktub yazaraq günahlarını boynuna alır və kolxoza gəlmiş yeni texnikaya yiyələnərək mexanik olur, Moskvaya, Ümumittifaq kənd təsərrüfatı təhsil mərkəzinə gedir. Sərgidə gənclər bir daha görüşür və heç zaman ayrılmayacaqlarına söz verirlər. Lalə Kamilin saf məhəbbətlə onu sevdiyinə inanır. Həmin kadrlara baxanda böyük hind şairi və ictimai xadimi R. Taqorun sözləri yada düşür: “Qoy mənim son sözlərim bu olsun: sənin məhəbbətinə inanıram!”

Janrına görə filmdə komik səhnələr çoxdur. Sübh tezdən radio ilə səhər idmanı verilişində deyilir: “İdmana yerləşlə başlayırıq”. Musiqinin müşayiəti ilə Əbülfəz təzə ayaq-qabıllarını geyərək addımlayır və yola çıxır. Lakin ayaqqabılar ayağını sıxdığına görə bunları çıxarıb ayaqyalın gedir. Ağahüseyn Cavadov bütün bunları o qədər təbii yerinə yetirir ki, onun aktyor yox, həqiqətən Əbülfəz olduğunu inanırsan.

Pambıq yığımının qızgın çağında Əbülfəz-A. Cavadov çayxanada oturub nərd oynayır, çay içir, bir sözlə, özü kimi tənbellərə qoşulub gününü avaraçılıqla keçirir. Hətta artıq yaşa dolmuş bu kolxozçu da gənc və gözəl Laləyə vurulur. Onun sevgisini qazanmaq üçün canfəşanlıq edir.

Aktyor A. Cavadov Əbülfəzin simasında tənbel, yerini və danışıqlığını bilməyən, yaşlı olmasına baxmayaraq cavan qıza vurulub

eşqə düşən adamları şirin yumorla, kəskin satira ilə qamçılayır, tamaşaçılarda bu gün də aramızda olan Əbülfəz kimilərlə nifrət hissini oyadır, bir sənətkar kimi isə özünə qarşı böyük məhəbbət və rəğbət aşılayır. Aktyorun sakit təbiətli Əbülfəz üçün tapdığı maraqlı oyun tərzini, danışıqlığını, hətta yerləşmə tərzini də qələmə alır.

Filmə daim gülüş doğuran komik surətlərdən biri də aktyor Əliağa Ağayevin ifa etdiyi Şixəli roludur. Aktyorun bu rolu ilə bağlı rejissor T. Tağızadənin dediklərindən: “Görüş” yadıma çox şey salır. Çünki təhsil alandan sonra Bakı kinostudiyasında çəkdiyim ilk tammetrajlı bədii film “Görüş” olub. Kinokomediya təbii ki, komik aktyorların olması vacib idi. Ona görə də hələ o vaxt cavan olan Əliağa Ağayevi Şixəli roluna dəvət etmişdik. Aktyor kinoda ilk dəfə oynamasına baxmayaraq, elə bil çəkiliş meydançasına

getmək istəyərkən Şexəli acıqlı vəziyyətdə “Bu nə plovdur, heç yağı da yoxdur. Yağ gətir. Çay xoruzquyruğu olsun” deyir. Bu sözlər xalq arasında tez-tez deyilən aforizmə çevrilmişdir.

Kinokomediya cərəyan edən hadisələrin əksər hissəsi, mərkəzi süjet xətlərindən biri- Kamilə özbək qızı Lalə İsmayilovanın məhəbbət tarixçəsi üzərində qurulmuşdur.

Gənc aktyor Arif Mirzəquliyev Kamil rolunda çəkilmişdir. Filmin əvvəlində aktyor Kamili işə-gücə yaramayan, hətta ayaqqabılarını belə silməyə ərinən, cib xərcliyini utandıran anasından alan kənd cavanı kimi təqdim edir. Lakin özbək qızına rast gələndən sonra hadisələrin inkişafı prosesində Kamilin necə dəyişdiyini və nəhayət, filmin sonunda bacarıqlı və işgüzar mexanik olaraq hamının hörmətini, Lalənin isə məhəbbətini qazandığını görürük.

dəfələrlə çıxmışdı. Özünü elə sərbəst aparırdı ki, ona nəyi isə izah etməyə, oyununa düzəliş verməyə ehtiyac qalmırdı. O, işə çox ciddi yanaşırdı, rola ele girdi ki, həyatda da özünü Şixəli kimi hiss edirdi”.

“Görüş” filmi ilə bağlı Əliağa müəllimin oğlu, mənim orta məktəb yoldaşım Vaqif Ağayevdən aldığım müsahibədən: “Görüş” filmində Şixəlinin çaya düşməsi səhnəsinin çəkiliş günü mənim heç vaxt yadımdan çıxmaz.

Bir gün axşam o, evə elə vəziyyətdə gəlirdi ki, onu tanımadıq. Anam bərk qorxdu. “Xəstələnib eləməmişən ki”-deyib onu yorğan-döşəyə saldı. Atam dedi ki, çaya düşmüşəm, soyuq məni tutub. Əvvəlcə biz heç nə başa düşmədik. Sonra özü başa saldı ki, filmə Şixəli çaya düşməli idi.

Həmin axşam atam qızdırmadan səhərə kimi yandı. Bir də səhər dava-dərmanla özü-nə gəldi. Anama da ilk sözü bu oldu ki, incəsənət qurban tələb edir. Mən dura-dura mənim yerimə başqaşı suya düşməyəcəkdə ki”.

Rejissor T. Tağızadənin dediklərindən: “Həmin səhnə payız fəslində çəkilib. Doğrudan da hava soyuq idi. Həmin epizodu bir neçə dubla çəkməli olduq. Hər dəfə də suya girib çıxanda soruşurdum ki, Əliağa, dözə bilirsənmi? Cavabında deyirdi: “Çoxdandı ki, belə çayda çimməmişdim”.

İncə yumor və danışıq, mənalı gülüş Ağayev yaradıcılığı üçün səciyyəvidir. Bunu biz evdə uşaqlarla rəftarında və arvadı Şövketlə söhbətində də görürdük. Şövket özbəkistanlı qonaqlarla görüşə tələsdiyindən nimçə dolu aşı Şixəlinin qabağına qoyub

“Bakının işıqları” filmi üzərində üç rejissor və operator çalışmışdır. “Görüş”də də göründüyü kimi, iki operator və iki bədii tərtibat üzrə rəssam -E. Rzaquliyev və C. Əzimov birgə işləmişdir.

Bu görkəmli rəssamların müxtəlif filmlərə çəkdiyi eskizlərə, bu eskizlər əsasında filmlərdə qurulan dekorasiyalara baxarkən onların peşəkar kino rəssamı olduqlarını görürsən.

“Görüş” filmində əsasən natura çəkilişlərindən istifadə olunsada, pavilyonda hazırlanmış dekorasiyalar-ış otaqları, mənzillər, bu otaqlardakı əşyalar, mebellərin necə yerləşdirilməsi, işıq effektləri abı-hava yaradır, qəhrəmanlardan hər birinin əhval-ruhiyyəsini ifa edir. Kolxoz sədri Münəvverin kabinetini, kolxoz çayxanasını, Şixəlinin mənzilini və s. epizodlar yüksək professionallığı ilə seçilir.

Filmə mahnı və musiqi nömrələrini görkəmli bəstəkarımız, xalq artisti T. Quliyev yazmışdır. Ümumiyyətlə, Tofiq müəllimin filmlərə yazdığı musiqi nömrələri rejissor ideyasının açılmasına, hadisələrin tamaşaçılar tərəfindən düzgün qavranılmasına kömək edir. Bunu bəstəkarı olduğu “Görüş” filminin timsalında da görmək çətin deyil.

Kinokomediya baxanlar Özbəkistan pambıqçıları şərəfinə kolxozda təşkil olunmuş ziyafəti yəqin ki, xatırlayırlar. Azərbaycanın xalq artisti, rəqqas və baletmeyster Ə. Abdullayevin qurduğu rəqs həqiqətən göz oxşayır, bir-birindən maraqlı rəqs elementləri insana zövq verir. Xüsusilə xalq artisti L. Bədərbəyli-nin yüksək sənətkarlığı ifa etdiyi rəqs tamaşaçılarda estetik zövqünü zənginləşdirir.

Ə. Abdullayev “Görüş”dən əlavə “Səbuhi”, “Arşın mal alan” (1945), “Fətəli xan”, “Dəli Kür”, “O olmasın, bu olsun”, “Əmək və qızıl gül” və s. bədii, bir çox sənədli filmlərdə rəqs-lərin quruluşunu verməklə adını Azərbaycan kino tarixinə yazdırmışdır.

Filmə Bilqeyislə Musanı məhəbbətlə bağlı süjet xətti birləşdirir. Gənc pambıqçı Bilqeyisin obrazını L. Bədərbəyli yaratmışdır. Bilqeyis qabaqcıl pambıqçı olmaqla yanaşı, həm də gözəl övlad və qayğıkeş bacıdır. Qardaşı Kamilin avaraçılığına göz yummayan bacı və sevgilisi Musa onu hər cür ciddi-cəhdlə düz yola qaytarmağa çalışırlar. Və nəhayət buna nail olurlar.

Leyla xanımın ifasında Bilqeyis ismətli, həyalı, mehriban, işgüzar, müasir Azərbaycan qızlarının ümumiləşdirilmiş obrazıdır. Biz bunu Bilqeyisin Musaya olan münasibətində də aydın görürük. Filmə traktorçu Musa rolunda aktyor Həsənağa Salayev çəkilmişdir. Aktyorun oyununda teatrda gələn pafos hiss olunur. Ümumiyyətlə aktrisa ilə aktyor yaşlarına və xarici görünüşlərinə görə gənc sevgililərdən bir qədər uzaqdırlar.

İstedadlı kinoaktyor və kinorejissor Ceyhun Mirzəyev kinoya “Ögey ana”dan əvvəl “Görüş”lə gəlmişdir. Rejissor T. Tağızadə gənc həmkarı barədə belə demişdir: “Mən Ceyhunu “Görüş” filmində çəkəndə onun doqquz yaşını vardı. Mən digər yaradıcı işçilər kimi onda xarakterin açıqlığını, kamera qarşısında özünü təbii aparmasını, hamının sevimlili olmasını qeyd etmək istəyirəm”.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, C. Mirzəyevdən başqa “Görüş” filmi Ə. Ağayev və B. Şekinskayanın da kinoda ilk işlərindədir.

Aydın Kazımzadə
Azərbaycan əməkdar
incəsənət xadimi

Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kültürlə İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyəsi əsasında hazırlanıb.